

Senedd Cymru
Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
Bil Bwyd (Cymru)
FWB-22
Ymateb gan: Archwilio Cymru

Welsh Parliament
Economy, Trade, and Rural Affairs Committee
Food (Wales) Bill

Evidence from: Audit Wales

Drwy e-bost yn unig i SeneddEconomi@senedd.cymru 24 Cathedral Road / 24 Heol y Gadeirlan

Cardiff / Caerdydd

Cyfeirnod: AC/345/caf

CF11 9LJ

Dyddiad cyhoeddi: 27 Ionawr 2023

Tel / Ffôn: 029 2032 0500

Fax / Ffacs: 029 2032 0600

Textphone / Ffôn testun: 029 2032 0660

Annwyl Gadeirydd

Ymgynghori ar y Bil Bwyd (Cymru)

Diolch am y cyfle i roi barn ar y Bil hwn.

Rwy'n falch bod y sylwadau a ddarparwyd gennym yn 2022 ar y bil drafft o ran trefniadau archwilio wedi cael eu hystyried. Fodd bynnag, byddai'n ddefnyddiol pe bai'r darpariaethau archwilio yn cael eu diwygio rhywfaint ymhellach.

Fel y'i drafftiwyd, mae paragraff 18 o'r Atodlen i'r Bil yn gwyro rhywfaint oddi wrth y darpariaethau safonol ar gyfer archwilio'r economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd, fel sydd i'w cael yn Neddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2019 a Deddf Llywodraeth Cymru 1998. Prif bwyntiau gwyrriad yw:

- (a) Mae is-baragraff 18(1) o'r Atodlen i'r Bil yn ei gwneud yn ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol ymgynghori â'r Senedd, tra mai'r gofyniad safonol yw i'r Archwilydd Cyffredinol ystyried barn y Pwyllgor Gweinyddiaeth Gyhoeddus a Chyfrifon Cyhoeddus. (Mae'r darpariaethau perthnasol mewn deddfwriaeth, megis y Deddfau a grybwyllir uchod, yn cyfeirio at y pwyllgor hwn fel y "Pwyllgor Archwilio", a ddiffinnir gan adran 30 o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006, gan gynnwys mewn perthynas â'r amrywiad mewn enw). Oni bai bod hyn yn cael ei

ddiwygio yn y Bil, neu efallai'n cael sylw drwy ddiwygio Rheol Sefydlog 18, byddai'r gwriad hwn yn arwain at y sefyllfa anghyson a braidd yn feichus lle mae'n rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol gymryd barn y Senedd gyfan yn achos arholiadau'r Comisiwn Bwyd yn hytrach na barn PAPAC, fel sy'n wir am bob archwiliad arall o gyrrff y llywodraeth (y tu allan i lywodraeth leol).

- (b) Mae is-baragraff 18(4) yn ei gwneud yn ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol osod adroddiadau ynghylch unrhyw archwiliad o'r economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn nefnydd y Comisiwn o adnoddau cyn y Senedd. Mae hyn yn cyferbynnu â'r ddarpariaeth safonol ar gyfer gosod adroddiadau, sy'n cymryd ffurf pŵer i orwedd, h.y. rhoi'r disgrisiwn i'r Archwilydd Cyffredinol i beidio â gosod adroddiad, megis lle nad oes llawer o werth mewn cynhyrchu adroddiad.

Mater pellach yw cynnwys is-baragraff 19(5) o'r Atodlen Bil sy'n diwygio adran 6 o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 er mwyn ychwanegu'r Comisiwn at restr y cyrrff a gwmpesir gan Ran 2 o Ddeddf 2015 honno. Mae hyn yn cael yr effaith o'i gwneud yn ofynnol i'r Comisiwn osod a dilyn amcanion llesiant iddo'i hun ddilyn nodau llesiant Deddf 2015. Mae hefyd yn cael yr effaith o'i gwneud yn ofynnol i'r Archwilydd Cyffredinol ymgymryd ag o leiaf unwaith bob pum mlynedd archwiliad "Egwyddor Datblygu Cynaliadwy" o'r Comisiwn o dan Ddeddf 2015. Mae arholiadau o'r fath yn asesu ymlyniad y Comisiwn wrth yr Egwyddor Datblygu Cynaliadwy wrth osod a dilyn amcanion llesiant.

Gan fod swyddogaethau'r Comisiwn Bwyd a nodir yn y Bil yn bennaf yn ymwneud â chynghori, hysbysu, darparu goruchwyliaeth ac adolygiad, nid yw'n awdurdod darparu gwasanaethau uniongyrchol yn y ffordd y mae cyrrff eraill a gwmpesir gan Ran 2 o Ddeddf 2015. Nid yw cyrrff goruchwyllo ac adolygu eraill, megis Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, Prif Arolygydd Hyfforddiant ac Addysg yng Nghymru a'r Archwilydd Cyffredinol yn gorfod bod yn Rhan 2 o Ddeddf 2015.

Ar ben hynny, rydym yn deall, fel y nodir ym mharagraff 14 o'r Memorandwm Esboniadol, "bydd nodau darpariaethau o fewn y Bil yn canolbwyntio ar gyrraedd y saith nod lles." Mae hyn yn llawer yr un tir â gosod a cheisio amcanion llesiant o dan Ddeddf 2015, fel y mae adran 3(2)(a) o'r Ddeddf honno yn ei gwneud yn ofynnol, "gosod a chyhoeddi amcanion ("amcanion llesiant") sydd wedi'u cynllunio i wneud y mwyaf o'i gyfraniad at gyflawni pob un o'r nodau llesiant." Yn amodol ar y Comisiwn Bwyd i Ran 2 o Ddeddf 2015 felly mae'n ymddangos ei fod yn arwain rhywfaint o ddyblygu sylweddol.

Ar wahân i gost agweddau eraill ar gydymffurfio â Rhan 2 o Ddeddf 2015, bydd angen ariannu arholiadau "Egwyddor Datblygu Cynaliadwy" naill ai drwy ffioedd a

godir ar y Comisiwn neu drwy gyflenwad drwy amcangyfrif Swyddfa Archwilio Cymru. Mae amcangyfrif bod cost arholiadau o'r fath bob amser yn destun llawer iawn o ansicrwydd, ond rydym o'r farn nad yw hyn yn debygol o fod yn llai na £30,000 ym mhob cylch adrodd. Byddai hyn yn ychwanegol at gost flynyddol archwilio cyfrifon.

Ar y cyfan, awgrymaf y byddai'n briodol hepgor is-baragraff 19(5) o'r Atodlen i'r Bil.

Gobeithio bod y sylwadau hyn o gymorth.

Yn gywir

ADRIAN CROMPTON

Archwilydd Cyffredinol Cymru